

Velja v Ljubljani:

celo leto . . . K 48—
pol leta . . . " 24—
četrt leta . . . " 12—
en mesec . . . " 4—

Velja po pošti:

za celo leto naprej K 50—
za pol leta . . . " 25—
za četrt leta . . . " 13—
za en mesec . . . " 4-50

Jugoslavija

Na pis menenaročbe brez pošiljatve denarja se ne moremo ozirati.

Naročniki naj pošljejo naročnino po nakaznici.

●glasi se računajo po porabi ne prostoru in sicer 1 mm visok ter 63 mm širok prostor za enkrat 14 vin., za večkrat popust.

Uredništvo je na Starem trgu št. 19.
Upravnistvo je na Marijinem trgu št. 8.
Telefon št. 360.

Izhaja vsak dan zjutraj.
Posamezna številka velja 30 vinarjev.

Vprašanjem glede inseratov i. dr. se naj priloži za odgovor dopisnica ali znamka. — Dopisi naj se frankirajo. — Rokopisi se ne vračajo.

Prvo skupno jugoslovansko ministrstvo.

Belgrad, 15. decembra. (Izv. por.) Po doseženem sporazumu vseh prizadetih političnih strank je danes sestavljeno prvo ministrstvo svobodne in ujedinjene države Slovencev, Hrvatov in Srbov. Ministrstvo obstoja iz ministrskega predsednika, njegovega namestnika in 16 strokovnih ministrov. Ministrski predsednik Nikola Pašić, njegov namestnik dr. Anton Korošec, zunanje zadeve dr. Ante Trumbić, notranje Svetozar Pribičević, vojni minister general Rašić, finance St. Protić, prosveta Ljuba Davidović, pravosodje dr. Marko Tripković, minister za javna dela dr. Jozo Sunarić, za poljedelstvo, gozdarstvo in rudarstvo dr. Živko Petričić, za trgovino in obrt dr. Voja Veljković, minister za socialno politiko Vitomir Korač, železnice ing. Vulović, javna dela Miloš Kapetanović, za prehrano in prehodno gospodarstvo Miloje Jovanović, za izvedbo konstituante in izjednačenje obstoječih zakonov dr. Albert Kramer, pošta in brzojav dr. Lukinić. Za ministra za narodno obrambo bo imenovan musliman iz Bosne, čegar imenovanje se izvrši pozneje.

Ljubljana, 15. decembra 1918.

Jasno solnce je posijalo na Ljubljano na prvi dan naše skupne narodne države. Razmaknile so se zimске megle in zdelo se je, kakor da se nam kaže iz daljave prijazna topla pomlad. Meščani so hiteli na ulico, da bi videli dogodke velikega dne — pa ni bilo nič posebnega. Dopoldne je prešlo povsem mirno. Oživela bi ga bila lahko slavnostna seja mestnega obč. sveta, ako bi imela pravi program. Žal, da se to ni zgodilo. Seja se je izvršila tiho in mirno brez sodelovanja ulice. Po našem mnenju bi bila morala Ljubljana čutiti to slavnostno sejo. Ljubljana bi se bila morala najprej očistiti svojih madežev — potem šele lepa, bela, očiščena naj bi bila poslala pozdrav v Belgrad. Zato mislimo, da bi bila morala najprej javno prekriti in črtati vse one častne meščane, ki še danes omadežujejo njeno čisto ime (Borojević)! To bi se bilo moralo zgoditi na ta dan javno in ostentativno, v pričo vse množice, z razglasom na balkonu magistrata — da bi bili tako v tem oziru

obračunali s preteklostjo. To je eno. Drugo je: imenovanje ulic. Mestni očetje so sicer izpremenili cesarja Jožefa trg v Petrov trg in Slovenski trg v Trg 1. decembra. Ne razumemo, zakaj je ostala še Franc Jožefova cesta, Cesta nadvojvode Friderika, Marije Terezije cesta, Nadvoj. Evgena cesta i. t. d. Slovenski trg, ki je imel pošteno slovensko ime bi bil vendar lahko ostal in cesar Jožef je bil med vsemi Habsburgovci še edini človek, ki je imel malo smisla za napredek. Stem nočemo reči, da hočemo kje ohraniti njegovo ime. Na vsak način bi se bila izprememba uličnih imen lahko izvršila javno in danes bi že lahko imeli namesto Franc Jožefa ceste Wilsonovo cesto, namesto nadvojv. Friderika Jugoslovansko, namesto Mar. Terezije Češko ali kaj takega. Ljudstvo bi bilo gotovo z radostjo slišalo tako izpremembo. Tako bi se bila adresa na regenta zbrani množici lahko glasno prečitala in mesto bi bilo imelo prazniški trenotek. Tako pa — — — Ako bi prišel tujec in vprašal: kaj imate danes? — — —

Mi bi odgovorili: Narodni praznik — imamo svojo državo. — On pa bi rekel: ali imate več takih praznikov? — Se nikoli ga ni bilo in ga ne bo! — — — Tujec bi se bil čudil — — —

Ljubljana je bila brez programa in to mesto se brez programa ne zna niti zabavati niti radovati. — Se lastne svobode ne zna proslavljati.

Šele zvečer je pohod godbe oživil mesto.

Drugi dan je padla gosta megla na Ljubljano. Z gradu so gremi topovi. Odmevalo je daleč do gor — a iz ljubljanskih src ni bilo čuti odmevov. In vendar so topovi gremi prvič v tem znamenju. Pomislimo si samo, kako je marsikdo naših bratov želel biti na ta dan v Ljubljani . . . Ljubljana, Ljubljana!

Naš narod pa je ta dan dobro občutil in ga je praznoval z veliko vero v lepšo bodočnost.

Krvava justica.*)

Te „Podobe iz sanj“ so bile napisane v letih strahote 1914—1917. Zato je razumljivo, da marsikatera beseda ni tako postavljena, kakor bi po vsej pravici morala biti, in da je marsikatera zastita in zabrisana. Vendarle pa naj ostane vse, kakor je bilo; za ogledalo teh težkih dni in za spomin.

Jeseni l. 1917. Ivan Cankar (Podobe iz sanj).

Znano je, kaka grozodejstva so zakrivila nemški in madžarski vojaki na Srbskem, vemo pa tudi, kako so besneli avstrijski vojaški poveljniki tudi na Slovenskem. Za čas vojne se je vpeljala vojaška justica tudi za civilne osebe in sicer za gotova hudodelstva, kakor žaljenje Veličanstva, veleizdajo

*) Prosimo vse slovanske pa tudi nemške liste, da ponatisnejo ta članek. Ne bili bi vredni svoje svobode, ako bi molčali o takih grozodejstvih ter jih prikrivali, kakor strahopetljivci s plaščem krščanske ljubezni. Na mestu je, da korakamo mi Jugoslavlani, do sedaj najzatranejši narod na svetu, ki je bil najbolj preganjan, s temi razkritji kot prvi v vrsti na mirovno konferenco ter skrbimo, da jih izve cel kulturni svet. Upamo, da tudi nemški narod take lopove, če ima kaj časti v sebi, primerno sodi in obsodi! — Op. ured.

in podobno. V ožjem vojnem ozemlju se je uvedel preki sod za taka hudodelstva, za katera smo v mirnih časih komaj vedeli. Toda vojni čas s svojim miljejem je dal ljudem slabega nagnjenja in nizke moralne kvalitete priliko, da je dobila vedno v njih tleča hudobija in zverinska nprav duška ter da je z vso elementarno silo bruhnila na dan ter mogla slaviti pod zaščito vojaške vsemoči prave orgije! Oficirjem, ki so bili poživinjene npravi, je dal službeni opravilnik priliko moriti lastne vojake s tem, da so tolmačili najnedolžnejše opazke ali kretnje za bojzljivost (zaghaftes Benehmen) ali pa nepokorščino samo (točka 33 vojaškega opravilnika l. del). Tako so lahko dali duška svojem zverinskemu bolestnemu poželenju.

V zaledju pa so vojaške živine slavile svoje krvave orgije z vpeljavo krvave justice, ki je bila še toliko slabša, ker ti ljudje niso morili ljudi v afektu, ampak preišljeno in povse zavedno pod krinko pravosodstva potom vojaških avditorjev. Najnedolžnejše opazke so proti boljšemu prepričanju proglasili za veleizdajo in žaljenje Veličanstva, češ da je to vtemeljeno v zakonu!

Pribijemo, da je bil vrhovni vodja, ki je vpeljal še za vlade Frana Josipa to krvavo justico, nadvojvoda Friderik, ki je sedaj žal pravočasno zbežal v Švico, njegova pomagata pa Evgen in Borojević z enim največjih krvnikov, tedanjim kvartirnim mojstrom, pozneje ministrom Landwehrjem. Da se je zgražal nad tako justico sam cesar Karel, ki jo je odpravil in odstavil Friderika, da se je celo v nemškem državnem zboru našlo nekaj poštenjakov, ki so to početje obsojali, je tudi znano.

Svoja krvava nagnjenja so udeleževali pri V. armadnem zboru s tem, da so našli jurističnega pomagata, človeka čisto pozverinjene npravi — generalnega avditorja Boublika, kate-rega so tudi Nemci nazivali s častnim priimkom „der böhmische Bluthund“. Ta kreature je bila namreč baje češki renegat, kateremu se je vsak spodoben Čeh v Ljubljani izogibal. Ta pa si je

Ivan Cankar.

Tako najdemo Cankarja pesnika „Erotike“ in pisatelja „Vinjet“, „Hiše Marije Pomočnice“, „Knjige za lahko miselne ljudi“ itd., kmalu „Na Klancu“, kjer nam popisuje življenje naših domačih tal. Od te dobe je postajal bolj in bolj naš. Modri kritiki so čitali njegove stvari in so rekli: Ko bi nam vsaj jasno povedal . . . In Cankar je pripovedoval vedno bolj jasno: prišel je na vrsto učitelj „Martin Kačur“ — „Kralj na Betajnovi“ in ljudje, ki so delali „Za narodov blagor“. Pa niso verjeli. Nastopil je „Hlapec Jernej“ pot za pravico in „Kurent“ je pokazal naše glavno mesto v njegovi pravi luči. Pa smo mislili, da so to povesti za zabavo. Cankar pa je takrat do dna spoznal vso dolino šentflorjansko in jo je nam podal v njenih zgodbah in v njenem pohujševanju. Kako krasna je bila takrat ta dolina, ko se je tresla za svoje čednosti, v resnici pa je propadala v svoji lastni nizkosti. Cankar ni hotel postati moralen pridigar te „doline šentflorjanske“, pokazal je

njene napake, ki jih je ona smatrala za častivredne tradicije. — To ni bil smeh humorista, to je bila bolest proroka, ki je videl svojo zemljo in mu je bilo — žal njene usode.

Zadnja leta svojega življenja je Cankar po večini prebil na Rožniku pri Ljubljani. Od tam se je videlo na jug proti Vrhniku, videl je krepke gorjenjske planine, dolenske griče, in pod seboj je imel staro Ljubljano, vedno enako neizpokorjeno v njenih grehih. Videl je okrog sebe domovino polno krasote in odkrival jo je v vsakem svojem delu z besedo, ki je dotlej ni čulo slovensko uho. Razodel nam je vso krasoto slovenskega jezika in je povzdignil našo književnost na svetovni nivo. Neverjetno: ako bi ne imeli ničesar, s Cankarjem bi bili mogli stopiti pred svet. Doba 20 let bi bila za nas prazna, ko bi ne bilo njega. Od leta 1900. do današnjega časa osvobojenja je napolnil svoj čas z deli, ki bodo ostala za vselej zakladi naše bodočnosti. Bil je v srcu upornik in revolucionar proti vsemu slabemu: zato je bil med zaznamovanimi. Zaradi predavanja o „Jugoslovanstvu“ je bil

obsojen že pred vojno in ko je zadrževala vojna furija, je bil tudi on med onimi, ki so nastopili pot preganjanja. Toda on je bil potnik, ki je sprejemal take dogodke brez dogovorov: vedel je, kaka pot mu je dana; šel je po nji, ne v misli na sebe, ampak v misli na one, ki niso razumeli velikega časa. Pot našega trpljenja se je bližala svojemu koncu: prihajalo je prerojenje in premlajenje. Skozi trpljenje smo šli v srečo in tu nam je razodel Cankar vso skrivnost svojega življenja v „Podobah iz sanj“, kjer nam je podal svojo veliko izpoved. Kakor sta se srečala sin in žalostna mati na četrti postaji, tako sta se srečala pisatelj in domovina v tej dobi trpljenja. In v trenutku, ko je vse utihnilo od bolesti, je naš romar — Cankar oznanil svoj evangelij vstajenja.

Dvajset let je vodil svoj bedni rod, On, prijatelj utrujenih in zapuščenih. Ko smo stopili pred vrata sreče in radosti, je odšel od nas. Kakor da ne bi hotel živeti v takem svetu. O hotel je: pa ne samo tako s trobojnico okoli vratu: on je hotel globokega resničnega življenja, hotel je videti svoj narod na cesti navzgor, hotel nam je

pokazati svet velike krasote, da bi vsi hodili tja s tistim hrepenenjem v srcu, ki je bilo vodilna sila njegovega življenja in dela.

Bil je velik ne samo pri nas ampak tudi pred svetom; bil je eden največjih umetnikov, kar jih je doslej rodila slovenska zemlja: v nekaj letih je zaslovelo njegovo ime: prevajali so ga Čehi, Rusi in Nemci. Predstavljal je našo mlado moderno umetnost pred svetom. Dvaintrideset knjig nam je dal v 20 letih: nezbranih spisov je še najmanj za pet knjig. In vse njegove knjige so umetniška dela prve vrste — da vsaka stran je dokaz velike umetniške duše. Bil je naš ponos.

Obolel je v prvih dneh pred narodnim praznikom. Bil je slabotnega telesa a v tem telesu je bival silen duh. Ležal je v dež. bolnici: zadnje tedne je postajalo njegovo stanje brezupno.

In tako je odšel od nas tik pred narodnim praznikom v zavesti, da je v polni meri izvršil svoje veliko poslanje in z željo, da bi njegov narod hodil vedno ono pot, ki vodi k visokim ciljem človeštva v kraljestvo Krasote in Resnice. Dr. I. L.

za svojo krvavo rokodelstvo zopet izbral iz množice dodeljenih mu avditorjev posebno „ambiciozno“ in zato „sposobne“ hlapce.

Da pa se nam ne bo očitalo, da pavšalno kritiziramo nečloveško delovanje zverin v človeški podobi, navajamo v sledečem slučaju, o katerih eksistirajo nepobitni akti in priče! Tudi to so in sicer še strašnejše podobe, kakor jih je videl v sanjah največji slovenski genij. Evo jih: 4

1. Na morišče je tiral avditor Bytzek nekega Ljubljana, ki je bil vrhu tega težko pohabljen in je nosil v grlu srebrno cev. Ta nesrečnej je izrekel v šali ne preveč neresnične besede, da zdaj cel svet nori in stari cesar tudi. Z ozirom na to, da je tedaj začela vojsko Nemčija oziroma Viljem II. s svojim zvestim zaveznikom Franom Josipom zoper celi svet, in da si je moral vsak otrok izračunati na prste, da je zmaga nemogoča in se tirajo milijoni ljudi, zlasti avstrijski slovanski narodi v boj proti svojim bratom in v mesnico za gospodstvo Nemčije ali bolje dveh dinastij, je bila — milo rečeno — blaznost in je izgovoril ta preprosti Ljubljane, če tudi v šali, pravzaprav najopravičnejšo kritiko. In radi tega ga je dal slovanski renegat Bytzek ustreliti, ne da bi ga pri tem kaj pekla vest.

2. Drug avditor Julius je gnil na morišče gorenjskega kmeta Brenceta, ker je rekel o priliki revkizicije vozov, »da ako cesar — (misli je pri tem cesarja Frana Josipa) — nima vozov, naj nikar ne vodi vojske in da bi bilo njemu tako ime kakor fantu — 13 letnemu dečku Francu, edini priči, ki mu je prinesel poziv na oddajo voza, — bi se dal prekrstiti, in da bi bilo boljše, da se je cesar zvezal z Rusijo, nego z Nemčijo.« Ta slučaj je tudi v nekem drugem oziru znamenit, ker bo pravična usoda zadela tistega, ki je pravzaprav zakrivil na podel način smrt tega človeka.

Isti avditor je tiral na morišče dezerterja, ki je bil po njegovem mnenju po nedolžnem ustreljen, ker ni storil svoje dolžnosti njegov — zagovornik, ki je bil tudi — avditor!

3. Tirali so na morišče 4 ruske vjetnike, ki so kot Rusi hoteli uiti čez soško fronto v Italijo, to je v deželo, ki je bila zaveznica Rusije. Naravnost izmislili so na kompetentnem mestu, da so hoteli Rusi špijonirati (!) in da so zato, ker so žične ovire prerežali, na fronti imeli namen delati zoper vojno moč (Kriegsmacht) avstrijske države! Vsakemu poštenjaku pa je jasno, da Rusi niso hoteli družega, kakor zbežati iz vjetništva, kar je bila njihova naravna pravica. Tudi Boublik ni smatral te obtožbe za gotovo, zato je poslal, kakor je imel navado v takih slučajih, posebno »vnetega« avditorja ali pa višjo šaržo, da je spravil obtožbo na tak način „skozi“. Smrtna obsodba je bila odvisna od razpravljajočega avditorja Visina, ki je baje po rodu Hrvat, — žalostna mu majka! Opravičeval je ta mesar svojo vest s tem, da je upal, da se bo našel med prisodniki sodišča vsaj eden, ki ne bo glasoval za smrtno obsodbo. Ergo sam ni bil prepričan o opravičenosti obtožbe kot jurist, dočim so bili ostali sodniki — navadni oficirji, ki so sodili kot avstrijski, manj inteligentni hlapci. Torej je zakrivil sodbo proti svoji boljši vesti iz strahu pred „višjimi“. Ali pa je kdaj opravičljivo, da žrtvuje človek štiri človeška življenja za — skledo leče? Pojasniti moramo takoj tukaj, da je bila smrtna obsodba izključena, ako je le eden izmed prisodnikov, torej predvsem avditor sam, odrekal svoj glas za obsodbo. Ako se je slednje zgodilo, se je moralo takoj pretrgati postopanje po prekem sodu.

4. Ustreljen je bil neki trenski kočijaž, ker se je zoperstavil „višjemu“, — ki je bil menda „korporal“! To „zoperstavljanje“ se je izvršilo na ta način, da je zamahnil z bičem, ne da bi bila nastala najmanjša poškodba. Razpravo je vodil v Sežani dr. Pavliček, ki se je pozneje škandaliziral — čujte! — nad pristojnim komandantom, ker je sodbo, kakoršno je Pavliček predlagal, potrdil

5. Znano je, da je avditor dr. Höder (menda sodni svetnik v Celovcu) spravil na morišče celo vrsto dezertierjev s hladnokrvnostjo, ki se je gabila celo njegovim nemškimi kolegom.

6. Oče sedmerih otrok, Ribničan Kovač, se je vrnil oblikovan s hrabrostno svetinjo na srbskem bojišču, v svojo domovino ter v pozni uri v gostilni rekel, »da imajo Srbi prav«. Nekateri so razumeli to njegovo izjavo tako, da so sploh Srbi v pravici, on pa se je več kot verjetno zagovarjal, da je mislil, da imajo Srbi prav, ako se branijo in imajo pravilno taktiko, da se umikajo nemški premoči. Vkljub dvomljivemu dokazu je tiral avditor Julius Kovača pred preki sod in ga dal obsoditi na smrt. To je pač najhujši, naravnost zverinski slučaj. Sodbo je potrdil generalmajor Landwehr, ki se ni oziral na to, da je bil Kovač ravno v vojski proti Srbom odlikovan za hrabrost in da je oče sedmerih otrok, s činično pripombo: »Was kümmern mich seine sieben Kinder!« („Kaj me briga njegovih sedem otrok!“)

Kakor pes leži pokopan ta blagi Kovač na suhem bajaranu in vendar ni bil vreden niti Bytzek niti kak drug krivolok obrisati prahu z njegovih čevljev! Kovač je bil čisto navadno — umorjen in vsi, ki so pri sodbi sodelovali, so navadni morilci!

Vsa ta grozodejstva pa je naravnost bolešno razpoloženi krvnik Boublik užival s tem, da so mu morali praviti vse posebnosti obnašanja nesrečnih žrtev v zadnjih trenutkih. Nekoč je izjavil, da nima nobenega interesa na kazenskih slučajih, v katerih ne more spraviti obtoženca pred puško ali na vešala.

Res ponosni so lahko na take sodbe generalni avditor Boublik, Borojevič, Landwehr, Friderik, Evgen in vsi drugi, ki so sokrivi istih. Naj zamilčimo daues imena tistih žalostnih junakov, ki so se prostovoljno javili za žalostni kordon, ki je spremljal te žrtve iz Št. Peterske vojašnice na morišče, — dvakrat žalosten tisti oficir, ki je prevzel prostovoljno vodstvo take eksekucije!

Nekateri izmed njih so že zbežali. Ali pa jih morda vendar ne bo dosegla vkljub temu pravična usoda, je drugo vprašanje. Kajti nepobitna resnica je, da se vsaka krivda maščuje že na tem svetu.

Na suhem bajaranu v Ljubljani poleg dolpnjskega kolodvora, takozvanem „Boublikovem britofu“ — (naj mu ostane za večno to ime!) — leži pokopanih nad 40 takih žrtev, — grozno število! In koliko jih leži še drugje za fronto, kjer so imela svoj sedež razna vojaška sodišča! (Koniec prih.)

Politični pregled.

Pazite na besede, gospodje od vlade! Na večer narodne manifestacije je rekel eden naših ministrov v svojem govoru pred Deželnim dvorcem, da se je Narodno Viječe lojalno uklonilo in se udalo... To je popolnoma napačna beseda, posebno za tak slavnostni trenutek. Če se je gospod narodni poverjenik lojalno uklonil in se udal neizogibni nujnosti — je to njegova stvar. Naš narod pa je s ponosom in s polno zavestjo svojega srca stopil v bratsko zvezo. Naš narod je vodilo srce in pošteno čustvo, gospode poverjenike pa morda kaj drugega.

Demokracija še ni anarhija! Po razpadu italijanske fronte je marsikateri vojak storil to ali ono, česar ne moremo odobravati, kar pa opravičujemo s tedanjim razpoloženjem trpinčenega vojaštva. Maščevanje samo na sebi je zlo, včasih sicer potrebno toda vedno nevredno plemenito mislečega človeka. Da pa se naši možje in fantje danes, ko imamo svojo svobodno državo, odtegujejo svetim dolžnostim v blagor domovine in mislijo, da je sedaj vsakemu dovoljeno delati, kar hoče, to je pa naravnost smrtni greh, ki se mora maščevati. Marsikdo se izgovarja češ — sedaj smo svobodni in lahko delamo po svoji volji!

Res, svobodni smo, rešeni tujega jarma, nismo pa brez postav in red mora biti povsod, zlasti pa še v svobodni državi. Tudi izgovor, da „zgoraj“ ni vse v redu, je prazen! Vsak mora biti na svojem mestu. Če kdo „višjih“ ne izpolnjuje svojih velikih dolžnosti, se bo moral pač zagovarjati pred sodiščem celega naroda. Demokratska podlaga naše države ne sme biti nobenemu povod za samovoljna in nedopustna dejanja. Zavedajmo se torej svojih dolžnosti napram domovini, izpolnjujmo jih in bodimo vredni svoje velike svobode!

Več pozitivnega dela želi naše ljudstvo od naše začasne Narodne vlade. Na samo razdirat, ampak predvsem zidati je treba, ako hočemo, da se odpravi tudi na znotraj star avstrijski zistem privilegirancev in osebnega kulta. Sicer je naša Narodna vlada le še del administrativne oblasti Narodnega Viječa, vendar ima ista še vedno gotove dolžnosti v okviru nove državne organizacije jugoslovanske države na podlagi zaključka Narodnega Viječa v Beogradu. Predvsem bi morala preskrbeti, da se občinski zastopi preosnujejo na modernih demokratskih načelih, kar se je že davno zgodilo v Nemčiji in v Avstriji. Čas hiti in zahteva odločnih mož v blagor domovine.

Mnogi hočejo biti „pravični“ do Nemcev ter postopajo z rokavicami z njimi, so pa pri tem pristranski v prilog Nemcev in v škodo Slovencev. Nasilnosti ne odobrujemo, zahtevamo pa energičnih dejanj brez sentimentalnih obzirov. Pomisliti je treba, kako so postopali Nemci z nami in kako bi šele postopali z nami, če bi oni zmagali. Postopali bi brezobzirno, surovo, naravnost barbarski. — Nikakor ni toraj na mestu sedaj sentimentalna obzirnost, sedaj je čas energičnih dejanj. Kar sedaj zamudimo, je zamujeno za nedogleden čas.

Pouk o domovinoznanstvu! Avstrija se ni nikdar skozi stoinstoletnja ogrevala za duševno kulturo svojih narodov. Še le pred katastrofalnimi pojavi skorajšnjega razpada so razni generali uvideli pomen kulturne izobrazbe mas in so upeljali pri vseh formacijah na fronti in v zaledju pouk o domovinoznanstvu. Zanimiv je bil v tem pogledu ferman krvnika Borojeviča. Uvod je začel v tem smislu: Dolgotrajnost vojne, lakota in težki napori so v vojaku zlomili odločnost in pogum, skrhala se je disciplina. V povzdigo vojaške discipline, hrabrosti in v uteho vojakovega brezupnega stanja se uvaja obligaten pouk o domovinoznanstvu pri vseh formacijah soške armade. Vojaku naj se nazorno in priprosto pojasni pomen sedanje svetovne vojne, nje vzroki in nameni, poduči naj se jih o neobhodno potrebnem obstoju Avstrije za vse narode. Umavno, da je bil tak poduk enostranski, da se je pri gotovih formacijah udrihalo in naravnost ščuvalo proti Slovanom in v zadnjem času zlasti proti Slovincem, ki so začeli javno odrekati pokorščino. Tudi na oficirskih zborovanjih se je hujskalo z vsemi sredstvi proti nam. Takoj po zadnji julijski ofenzivi so razvili razni propagatorji vsenemškega imperializma nervozno agitacijo. Podpolkovnik Sch. bivšega g. str. p. št. 1 je v avgustu predaval častniškemu zboru 44. strelske divizije o „Jugoslovanih“.

Uvodoma je silno udrihal po slovenskem strelskem polku št. 2, češ, da je moštvo tega polka prepojeno veleizdajniškega mišljenja in da je tudi ta polk zakrivil katastrofo ob Piavi. Obširno pa je ta častnik razlagal navzočim o državnotvorni sili Jugoslovancev, poudarjal je, da iz historijskih razlogov Slovan ni bil nikdar samostojen in samostojen ni zmožen tvoriti samolastnega državnega telesa in da je naravnost izključeno, da bi bili Slovenci kedaj samisvoji in svobodni državljani. Slovenec je bil, je in bo suženj, naš hlapec, ki mora delati, kar se mu ukaže. V takem smislu so se odgojevali in pripravljali oficirji. V podčastniškem kursu Kag 5 v Tavagnacco se je po tem predavanju osmelil stotnik B., poljski renegat,

čegar družina je dolgo vživala gostoljubje cerkniškega prebivalstva, imenovati Slovence — lopovske veleizdajalce. Tako so nas blatili, a naši mladi ljudje so se odkrito, brez strahu priznali za Jugoslovane in v urah težkega gladovanja so donele tem kreturam lepe slovenske pesmi v protest.

Jugoslavija.

Protesti proti italijanskemu nasilju.

Split, 14. decembra (izv.) Včeraj so prišli na tukajšnje srbsko poveljništvo zastopniki otoka Hvara, Stari-grad, Jelšane, Bogomolja in Sućuraja. Deputacija je izročila srbskemu poveljniku obširno spomenico, v kateri prebivalstvo teh krajev odločno protestira proti italijanskemu nasilju. Odposlanstvo je dalje poveljnika zaprosilo, naj srbske čete zasedejo te kraje.

Krstna slava dinastije Karagjorgjevičev.

Zagreb, 14. decembra. (Izvirno poročilo.) Včeraj so po vseh pravoslavnih cerkvah ujedinjene Jugoslavije na slovesen način praznovali rodbinski praznik (krstna slava) dinastije Karagjorgjevičev. Posebne slovesnosti so obhajali v Zagrebu in Beogradu. Tem so prisostvovali zastopniki civilnih in vojaških oblasti in večji oddelki jugoslovanske armade. Po končanih cerkvenih opravilih so tako v Zagrebu in v Beogradu manifestirali za ujedinenje države SHS. Krstna slava (rodbinski praznik) je tipično srbsko slavlje. Vsaka srbska rodbina ima svojega zaščitnika (patrona), katerega god je za celo rodbino velik praznik, enak božiču. Ustno sporočilo pravi, da se praznuje ta praznik na god dotičnega, katerega dne je bila sprejeta rodbina krščansko vero. Ta praznik praznujejo cele zadruge. Rodbina gre dopoldne k cerkvenemu slavlju, potem pa priredi doma svečanosti, katerih se udeležijo vsi sorodniki, znanci, prijatelji in tega dne vživa tujec pri njih največje gostoljubnost. Rodbinski zaščitnik dinastije Karagjorgjevičev je sv. Andrej.

Italijanski socialisti in Jugoslovani.

Bern, 14. decembra. Listi poročajo iz Milana, da je vodstvo italijanske socialno demokratske stranke sprejelo na znanje sporočila Margarija, ki je z zastopniki jugoslovanske socialne demokracije v Parizu podpisal izjavo, v kateri protestirajo proti vojaški okupaciji jugoslovanskega ozemlja in proti aneksijam brez plebiscita.

Regent in akademska omladina.

Zagreb, 14. decembra. Akademsko omladina hrvatskega vseučilišča je prejela na svoj pozdravni brzojav naslednji odgovor: Na težki poti, ki je nas peljala k zmagi in popolnemu državnemu vstajenju našega troimenega in enotnega naroda, mi je bilo v posebno bodrilo, ko sam videl, koliko vaših viteških bratov tekmuje v hrabrosti z mojimi častniki in vojniki v Dobrudži, Makedoniji in na drugih bojiščih v borbi za našo svobodo. Izražam uverenje, da bo moja draga hrvatska - slovenska - srbska omladina ostala tudi za naprej zvesta velikim idealom človeštva in naše domovine.

Praznik ujedinenja.

Slovesno proglašenje narodnega ujedinenja v stolni cerkvi v Ljubljani.

Včeraj ob 10. dopoldne se je slavila svečana proslava zgodovinskega dogodka osvobođenja in ujedinenja naroda SHS v stolni cerkvi s slovesnim cerkvenim opravilom, katero je služil vladika knezočof Anton Bonaventura v prelestnem mašnem ornatu, dar slovenskih žena na spomin osvobođenja izpod stoletnega jarma.

Narodno vojaštvo, eden bataljon, obstoječ iz stotnije srbske vojske in stotnije slovenskega planinskega polka, že z našimi in čakami narodne vojske, je pod poveljstvom srbskega majorja Gjorgje Čirića vkorakal pred škofijo. Z društvenimi zastavami so se

slavja udeležila razna narodna društva, med njimi: Ljubljanski „Sokol“, Zveza „Orlov“, pevsko društva „Slavec“, „Ljubljanski Zvon“, Čitalnica v Spod. Šiški. Navzoči so bili slovesnemu opravilu zastopniki civilnih in vojaških oblasti, narodna vlada in občinski svet. Med grmenjem baterij ljubljanskega topništva na Gradu je v stolnici raz lečo slovesno prečital kanonik dr. Kimovec addresso Narodnega Vjeća in odgovor regenta Aleksandra. Med slovesnostjo je izvajal cerkveni zbor Sattnerjevo slovesno sveto mašo. Po končanem opravilu je zadonela zahvalnica „Te deum“. In prvič je zapel cerkveni zbor novo jugoslovansko himno „Lepa naša domovina“, ki jo je zložil I. Runjanin in za mešani zbor priredil S. Premrl. Prvo kitico besedila je zložil A. Mihanović, drugo Silvin Sardenko. Od hrvatske himne je ostala neizpremenjena samo prva kitica:

„Lepa naša domovina,
oj junaška zemlja mila.
Stare slave dedovina,
da bi vedno častna bila.
Mila, kakor si nam slavna,
mila si nam ti edina.
Mila, koder si nam ravna,
mila, koder si planina.

Blagoslov naj se razliva
v tvojih poljih in lesovih.
Bog ljubezni naj prebiva
v tvojih selih in domovih.
V božjem dihu, v božjem varstvu
tvoja ladja varno plava.
Mir s teboj po vsem vladarstvu!
Tvojim sinom večna slava!“

Med cerkvenim opravilom je bataljon narodne vojske oddal točne salve in srbska tromba je klicala k „molitvi!“ — Vojaštvo je po končanih slovesnostih zaorilo v gromke klice: „Živel kralj Peter! Živela Jugoslavija!“ Po vsej, z neštevilnimi zastavami okrašeni Ljubljani je zavladalo slavnostno razpoloženje.

Slavnostna seja mestnega magistrata.

Ljubljana, 15. dec. 1918.

V soboto ob 11. dopoldne se je sestel občinski svet na slavnostno sejo, katere so se udeležili občinski svetniki vseh slovenskih strank, razun Nemcev. Ob otvoritvi se je župan dr. Tavčar naznanil, da so se nemški občinski svetniki odpovedali svojim mandatom in da je njih mesta primerno spopolniti z namestniki ter predlaga, da se ti prosti mandati razdele med stranke tako, da jih dobi socialnodemokratska stranka 5, JDS 1 in SLS 1, zlasti bi bilo pri tem še vpoštevati Šiško.

Nato je prečital slovesno izjavo, v kateri je povdarjal, da hočemo spodobno in dostojno poveljati spomin 1. decembra, spomin dneva, ki bo največjega zgodovinskega pomena za kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev! Ta dan se je položil temelj mogočni, trdni in edini Jugoslaviji, katera mora biti enotna in celotna. Nikdar ne bomo pozabili, da je v kritičnem položaju vskočila, demokratičnim načelom do skrajnosti udana dinastija Karagorgjevičev, katere predniki so še pred dobrim stoletjem orali podjarmljeno srbsko zemljo in katero so potem rešili turškega suženjstva. Doživeli smo torej trenutek, kakor ga je doživela Italija tedaj, ko je general Garibaldi v Sicihiji in ob Voltornu strl južnoitalijanski separatizem. Takrat je preveval duh ujedinenja Apeninski polotok, prav tako kakor preveva dandanes misel ujedinenja celo Jugoslavijo. Tudi v Italiji je bil takrat položaj tak, da je ujedinenje Italijo mogla rešiti edinole dinastija Savojska. In ko je prijezdil kralj Viktor Emanuel na neapolitansko bojišče, se mu je prvi poklonil ter mu izročil svoje vojaške sile general Garibaldi, v katerem je bila vsaka kaplja krvi republikanska.

Ce danes slavimo spomin 1. decembra, obhajamo pri tem praznik jugoslovanskega ujedinenja, obhajamo pri tem praznik rojstva države, ki bo segala od Benečije do Vardarja, obhajamo praznik jugoslovanske demokracije, ki bo vsem enako pravična,

obhajamo pa tudi praznik, pri katerem smo dolžni izražati hvaležnost in udanost novi svoji dinastiji, ki nam daje jamstvo za to, da se bo nas vladalo po načelih, po katerih se vlada starodavna Anglija ali pa mlada Norveška. Vsem tem čutilom dajemo izraza, ko vzkliknemo: Živela ujedinenja Jugoslovanska kraljevina, živel kralj Peter in njegov sin, naš regent Aleksander! Konečno župan predlaga, da občinski svet izreče kralju Petru in regentu udanost in hvaležnost, dalje da se prekrsti cesarja Josipa trg v Trg kralja Petra I., Slovenski trg v Trg 1. decembra, kamor naj se postavi spomenik dr. Kreku. Županu Beograda se odpošlje brzojavka posestrinstva.

Občinski svet je z odobravanjem in soglasno sprejel županove predloge, nakar je bila seja končana.

Brzojavka mesta Ljubljane regentu Aleksandru.

Občinski svet mesta Ljubljane je poslal regentu Aleksandru naslednjo udanostno brzojavko:

Občinski svet slovenskega stolnega mesta Ljubljane, na današnji narodni praznik zbran k slavnostni seji v proslavo osvobođenja in ujedinenja troimenskega naroda SHS pošilja Vaši Visokosti najudanejši pozdrav. Z iskrenim navdušenjem in globoko hvaležnostjo obeta zastopništvo prestolice slovenskega dela naše skupne domovine najvernejšo udanost visoki vladarski hiši in vladi edinstvene, neločljive kratjevine SHS. Naj živi Nj. V. kralj Peter! Naj živi Vaša kraljevska Visokost! Naj živi ujedineni narod SHS! Naj živi ujedinenja Jugoslavija! Župan dr. Tavčar.

Proslava praznika v Mariboru.

Maribor, 15. decembra. (Lj. k. u.) V proslavo narodnega praznika so bile tukaj včeraj in danes velike manifestacije. Včeraj je daroval knezoškof Napotnik za slovensko uradništvo mašo. Zvečer je bil po mestu obhod z godbo in bakljado. Danes je vojaški superior Rant opravil božjo službo za vojaštvo. Po cerkveni slavnosti se je razvil po mariborskih ulicah veličasten sprevod, ki so se ga udeležili člani Narodnega sveta, zastopniki državnih uradov, razna društva, tukajšnja, okrog 1400 mož broječa posadka in približno 30.000 slovenskega prebivalstva iz Maribora in okolice. Po obhodu je bil pred Narodnim domom narodni tabor, na katerem so govorili o pomembni zgodovinskega dneva dr. Rozina, general Maister, dr. Verstovšek, okr. glavar Lajnsič, dr. Hohnjec, zastopnik delavstva prof. Favaj in razni drugi. Ljudstvo je prepevalo „Lepa naša domovina“, „Hej Slovani“, srbsko himno in druge narodne popevke. Prepevajoč in vsklikajoč Jugoslaviji in dinastiji Karagorgjevičev se je množica nato mirno razšla. Vse slavnosti so se vršile ob splošnem navdušenju in ne da bi se bil mir količkaj kalil.

Proslava narodnega ujedinenja SHS v Mariboru.

(Od našega posebnega poročevalca.)

Maribor, dne 15. dec.

Kako se časi spreminjajo! Se na dan narodnega praznika v Ljubljani, dne 23. oktobra t. l., to je pred dobrim mesecem in pol je nemška sodrga v Mariboru terorizirala naše ljudi, pobijala šipe sloven. hiš itd. Danes pa smo mi gospodari v mestu in po vseh ulicah plapljajo zastave in zastavice našega troedinega naroda. Po ulicah veselo vrvenje navdušenih množic, Maribor, naš jugoslovanski Maribor, je hotel dostojno in sijajno proslaviti praznik našega narodnega ujedinenja in storil je to na način, da ni mogel boljše in lepše.

Včeraj zvečer se je vršila bakljada, ki se je udeležilo preko 6000 ljudi. Sprevod se je pomikal od domobranske vojašnice iz Melja po Tegetthoffovi ulici, pred palačo okrajnega glavarstva, kjer so bila razsvetljena vsa okna. Od glavarstva se je sprevod pomikal po Grajski in Gosposki ulici na Glavni trg. Medpotoma je neprestano svirala vojaška godba SHS, občinstvo je prepevalo narodne himne, vsklikalo narodnemu jedinstvu, kralju Petru, kraljeviču Aleksandru itd.

Cela manifestacija se je izvršila mirno, dostojno, veličastno in brez najmanjšega incidenta.

Danes pa se je nad Mariborom pošmejal jasno solnce v vsej svoji krasoti. Mesto si je nadelo slavnostno lice. Bilo je

mного zastav, a bilo bi jih še več, ko bi jih bili ljudje imeli. Zato je bilo mnogo hiš okinčanih le s papirnatimi zastavicami, a zadnje je še teh zmanjkalo. Vzlic temu je Maribor pokazal svoje slovensko lice.

Ze zgodaj zjutraj so začele prihajati v mesto praznično oblečene množice: z železnico, na krasno v narodnih barvah okinčanih vozovih in peš. Po maši se je razvrstil sprevod. Na čelu troje jezdecov z našimi trobojnicami, potem general Maister na konju, pehota, topništvo, konjica, potem učenci ljudskih in srednjih šol, Sokoli, Orli, neštevilno društev z zastavami in nepregledna množica ljudstva. Sprevod je zaključila dolga vrsta okinčanih voz.

V sprevodu je bilo najmanj 25.000 ljudi, a po ulicah je delalo špalir najmanje toliko število, samih Slovencev, ker so se Nemci poskrili.

Vse se je izvršilo v najlepšem redu. Mnogo se je opazilo, da škof dr. Napotnik ni razobesil nikake zastave. Ljudstvo, ki se je v sprevodu pomikalo po Stolnem trgu mimo škofijske palače, je ogorčeno klicalo: Zastave ven!

Kaka razlika Jeglič in Napotnik!

Praznik ujedinenja v Celju.

(Tel. por. našega dopisnika.) Cerkevna slavnost narodnega praznika se je vršila ob ogromni udeležbi meščanov in okolčanov. Zjutraj ob pol 9. uri je bila v župni cerkvi slovesna maša za državne in druge urade. Ob pol 10. uri pa se je vršila slovesna služba božja na Jožefovem trgu pred Narodnim domom. Med mašo je izstrelilo vojaštvo tri generalske salve. Po maši pa je defilirala narodna vojska. Praznovanje se je vršilo na slovesen način med streljanjem topov. Mesto je bilo praznično okrašeno.

V Dalmaciji.

Split, 15. decembra. (Izv. por.) Po vsej Dalmaciji so včeraj in danes slavili narodni praznik na najslovesnejši način. Vsi kraji so bili okrašeni s srbskimi, hrvatskimi in slovenskimi zastavami. Občine so poslale nebroy pozdravov kralju in regentu v Beograd.

Naše meje.

Nemške tolpe ogrožajo slovenski Korotan.

Jesenice, 15. decembra. (Izv.) Župnik dr. Janko Arnejc, knezoškofijski predstojnik Marijanskih kongregacij za Koroško, je moral danes po noči ob eni pred divjimi nemškimi tolpmi zbežati iz Žrelca čez Dravo v Borovlje. Okrog 20 razbojnikov broječa tolpa je napadla njegovo župnišče. Župnik je zbežal pred njimi najprej v sosednjo vas, kjer je bil 2 uri skrit v neki kleti pred zasledujočimi vojaki, ki jih je vodil por. Tratnigg. Po vasi so vpili: »Tega izdajalca prebodemo z bajoneti in ga odpeljemo v Celovec.« V sovražnem ognju strojnih pušk je zbežal župnik dr. Arnejc preko Soteske čez Dravo v Borovlje, iskajoč zaščite pri slovenskih vojakih.

Borovlje, 15. decembra. (Izv.) Zaradi neprestanih razgrajanj in ropov nemškoavstrijskih tolpe je javna varnost Slovencev severno Drave zelo ogrožena. Poveljnik tukajšnjih slovenskih čet, major Lavrič je zaprosil iz Ljubljane nujno pomoč.

Mirovna pogajanja.

Wilsonov sprejem v Parizu.

Pariz, 14. decembra. Predsednik Wilson je dospel danes v Pariz. Sprejem je bil slavnosten. Republika mu je priredila banket. Glasom »Havas« je predsedniku Wilsonu napil predsednik Poincaré z nastopnimi besedami: »Pariz in Francija sta nestrpno pričakovala znamenitega demokrata, da se zahvalita veliki republiki za neprecenljivo pomoč, ki je pripomogla braniteljem pravice do zmage.« Predsednik je v svojih nadaljnjih izjavanjih omenjal nepretrgani dotok ameriške miadine, ki je tekom enega leta prihajala na francoska tla in se nato dotaknil barbarskega vojevanja nemškega generalnega štaba. »Vaša vzvišena vest, gospod predsednik«, je rekel Poincaré, »bo sodila te zločince. Včerajšnje trpljenje mora mir poravnati ter biti jamstvo zoper bodoče nevarnosti. Ne da bi si domišljali, da bodo zanamci kdaj popolnoma varni pred izbruhom take kolektivne blaznosti,

moramo dati miru, ki ga hočemo ustvariti, vse pogoje pravice in varnosti, kolikor je to v naših močeh. Dospeli ste semkaj, gospod predsednik, da sodelujete pri tej veliki, krasni nalogi. Francija Vas zahvaljuje s polnim zaupanjem in hoče z Vami sodelovati.

Italijanski socialisti proti Wilsonu.

Milan, 14. decembra. »Avanti« priobčuje sklep socialnodemokratskega strankinega vodstva, da se opuste vse prireditve na čast Wilsonu in da se uvede propaganda v javnosti in na mirovni konferenci za ustanovitev ententnega posredovanja v Rusiji. Dalje se je stranka izjavila za ustanovitev socialistične republike in za diktaturo proletarijata.

Narod!

Deca ti umira!

Prelestna od lepote in bogastva je širina zemlja tvoje mlade države, željno pričakovane, z blaženstvom dočakane. Za koga bo lepota in bogastvo, ko zarod gine?

Narod, v naši Srbiji nam naša deca umira!

Krut, nenasiten sovrag je gospodaril po deželi, mesaril in plenil. V samem Belgradu osemstisoč sirot veka za roditelji! In nima ne obleke, ne perila, ne obuteli, ne postelje, niti ni ondukaj zalag in prilike, ji nabaviti tega. Zima pa huda, ko nedostaje kuriva in razdejane ceste in železnice ovrato dovoz.

Tam nam deca umira.

Mi smo trpeli za vojno in še trpimo in vsepovsod je nepregledna škoda, ki nam jo je v živo prizadela na našem zarodu vojna. Ali ta hip ni v mili naši prostrani domovini hujše slike, nego je stiska naše srbske dece za oblačila in petilo.

Dajte, pomagajte z denarjem in z blagom!

Mi, katerim so ostali neporušeni domovi in nam ni bilo treba, begati po tujem svetu, mi, katerim je deca milijena zdrava prebila vse te strašne dni, zahvalimo naklonjeno nebo in dajmo, obilno dajmo, da se odkupimo usodi!

Mi drugi, ki so nam še mokre oči in nam še krvavi srce za predragimi svojci, za ljubim domačim ognjiščem, — neusmiljeno si nas bičala, vojna nakazen! — mi poznamo gorje srca in bedo telesa, nam ni treba šele poziva da pomoremo iz svoje revščine.

Oni pa, ki nam je vojno gospodarstvo rodilo in množilo blagostanje, dajmo z obema rokama, dajmo zvrhano, da bo blažena in blagrovana naša svojina!

Kateri smo — hočeš, nočeš, moraš — žrtvovali tisočake za vojna posojila — suženjske verige so se nam kovale iz njih — žrtvujemo drage volje se za naš naraščaj, temelj svobodne, srečnejše bodočnosti!

Kateri nismo imeli, da damo za vojna posojila, imeti moramo zase, za naše sirotke v naši Srbiji — njih beda je naša beda! Tisočero se nam bo obrestovalo, zakaj bogastvo ni v mrtvih stvarih, bogastvo je v narodu.

Naša deca nam umira, pomoč je nujna!

Pomoč je nujna: narod, ni smo te vprašali, naročili smo obutel — ne boš je ostal na dolgu!
Že pobira narodno ženstvo po Ljubljani blago in denar, nobena vrata naj jih ne odslove praznih rok! Po vsej domovini zbirajte, prispevajte, pošiljajte! To pot veste, komu: Narod sebi! Narodni sveti, organizirajte zbiranje!

Pomoč je nujna — še ta leden mora biti zbirka končana in zbrano in nabavljeno blago odpravljeno z varnim spremstvom.
Siročad naša tam doli v naši Srbiji, zaupaj v nas!

V Ljubljani, na praznik narodnega ujedinenja dne 14. decembra 1918.

Društvo za siročad:

J. Halan Franja dr. Tavčarjeva.
 kons. svetnik.

Dnevne vesti.

Proslava narodnega praznika SHS. na viš. drž. realni v Ljubljani se je izvršila na lep sijajen način. Od službe božje, kjer se je mladini prečital evangelij naše bodočnosti — učenci so ga stoji poslušali — je odšla mladina v realko, kjer je bila aula lepo okrašena z našimi grbi, zelenjem in zastavami. Po krepkem nagovoru gosp. ravnatelja Mazija je imel slavnostni govor prof. Breznik. Dijaki so zapeli srbsko himno, na kar so sledile tri deklaracije: slov., hrv. in srbska. Naš skupni dom (zložil S. Gregorčič) Zora puca (zl. P. Preradović) in Mala Srbadija otadžbini (zl. I. Ilić). S himno „Lepa naša“ je bila slavnost zaključena.

Izreden občni zbor „Zveze jugoslovanskih železničarjev“. V Mestnem domu je bil včeraj popoldan izreden občni zbor ZJŽ, da si izvoli nov pomnožen osredni odbor, ki ima nalogo izvesti modernim načelom odgovarjajočo reorganizacijo Zveze, zlasti v smislu vsekupnosti jugoslovanske in primerno sedanjim političnim razmeram. Zborovanje je otvoril imenom starega osrednjega odbora Ivan Majdič, ki je očrtal položaj v katerega je prišel dosedanji osrednji odbor vsled okupacije Trsta po Italijanih, ter se v toplih besedah spominjal umrlega strokovnega tajnika Vekoslava Mraka. — Občni zbor je bil izvoljen v povečanem številu in sicer: za predsednika J. Držič, za I. podpredsed. Simončič Josip, za II. podpredsednika Železnik Fr. Dalje zbor izvolil 22 odbornikov in sicer 10 članov iz uradniške skupine in 12 iz skupine poduradnikov in uslužbenecv. Po končanih volitvah je predsednik Držič predlagal, da se odpošlje regentu pozdrav udanosti naslednje vsebine: *Nj. Vis. prestolonasledniku Aleksandru Beograd: Izredni občni zbor „Zveze jugoslovanskih železničarjev“ v Ljubljani, Mestni dom dne 15. grudnia 1918 pozdravlja navdušeno ujedinenje vseh Slovencev, Hrvatov in Srbov in se se klanja Nj. Vel. Petru I., kralju vseh Jugoslovancov in pošilja udanostne po-*

zdrave Vašemu Visočanstvu Predsedstvo ZJŽ. — Izjava je bila z viharnim navdušenjem in odobravanjem sprejeta, nakar je občni zbor obravnaval o predlogih reorganizacije in izboljšanja stanovskega položaja v svobodni državi SHS.

Revni sloji v Ljubljani vprašujejo, kdaj bodo dobili zimske čevlje, za katere so se svoječasnno priglasili. Čevlji ležijo že delj časa v Mayerjevem skladišču, kjer menda vendar ne bodo čakali toplega spomladanskega solnca.

Mestna aprovizacija naj blagovoli naročiti pekomo, da presejejo že itak slabo moko, da ne bo v kruhu vedno polno slame, ščetin, špaga in drugih smeti.

Članek „Krvava justica“ bo preveden na francoski jezik in skupno z drugim gradivom poslan na mirovno konferenco.

Velik uspeh je dosegla včeraj 1. številka „Jugoslavije“. V par urah je bila v Ljubljani vsa naklada razprodana. Ker je bilo povpraševanje po našem listu še veliko smo priredili ob 9. uri dopoldne drugo izdajo, ki pa je bila do opoldne tudi vsa razprodana.

Poštam na deželi naznanjamo, da so stare časopisne znamke pošle. Dokler naše država ne izda novih znamk, plačujemo poštino v gotovini na glavni pošti v Ljubljani.

Zagreb—Dunaj. Narodni vladi SHS v Ljubljani na srce polagamo, da čimprej uredi razne, zlasti telefonske pristojbine. Za Dunaj, ki sedaj leži v inozemstvu, znaša telefonska pristojbina za 1 K 50 v manj kot v Zagreb, ki je v območju vlade SHS in k temu je še razdalja med Ljubljano in Dunajem znatno večja kot v Zagreb. — Toraj nujna je tarfina reforma.

Upravna komisija pri Narodni vladi SHS v Ljubljani nam je poslala nastopni komunikacije; Upravna komisija, ki pod predstvom dr. I. Zolgarja posluje pri Narodni vladi, je te dni izgotovila in predložila vladi načrte naredb s katerimi se določuje delokrog oddelka za notranje zadeve, oddelka za prehrano, oddelka za socialno skrbstvo, oddelka za uk in bogočastje, oddelka za kmetijstvo in oddelka za zdravstvo. Dalje je podala Narodni vladi zahtevano mnenje o vlogi škofijskega ordinarijata glede razmerja katoliške cerkve k državi SHS v prehodni dobi.

Proč s spomini našega suženjstva! Uradni naziv dolenske metropole je Rudolfovo. To je spomin našega suženjstva pod Habsburžani in zato proč z njim! Občinski zastopi naj spremenijo imena svojih krajev, ki spominjajo na dneve našega ponižanja, sramote in suženjstva!

Razlastitev velikih posestev. V naši jugoslovanski domovini, v kolikor ja ta tvorila del bivše avstro-ogrske monarhije, je vse polno velikih posestev, ki so največ last nemških in madžarskih plemičev. Na Notranjskem in Dolenjskem imajo n. pr. knezi Windischgracet, Auersperg in Schönburg-Waldenburg velikanske in obsežne gozdove, iz katerih ne smejo kmetje pobirati niti dračja. Kako so prišli ti plemeniti gospodje do teh velikanskih gozdov in drugih ogromnih posestev na naši zemlji? Seveda so jih podedovali od svojih prednikov. A kako so jih pridobili ti? Prislužili s poštenim delom si jih gotovo niso. Tisoč let krivice pa ni še niti eno leto pravice! Zato bi bilo le pravično in pošteno, da se ta veleposestva zopet izroče svojemu pravemu lastniku, jugoslovanskemu ljudstvu. To pa ne velja samo glede gori navedenih plemičev, ampak sploh glede veleposestnikov. Vsa ta posestva naj se razlaste in razdele med jugoslovanske kmete. Koliko družin se bo na ta način preživelo na domači grudi, dočim morajo sedaj s trebuhom za kruhom. Zemljo onemu, ki jo obdeluje! Tudi tu treba pomietati z veliko metlo.

Zadnje vesti.

Prvo skupno jugoslovansko ministristvo.

Belgrad, 15. decembra. (Izvirno.) V novosestavljenem ministristvu države SHS. so zastopane vse jugoslovanske politične stranke, ki so sodelovale v Narodnem Vjeću, oziroma ki imajo svoje zastopnike v srbski skupščini. Slovenci imajo dva ministra, hrvatsko-srbska koalicija na Hrvatskem dva, stranka prava in socialni demokratje iz Hrvatskega po enega, Bosna dva. Na bivšo kraljevino Srbijo odpade 10 ministrov. Od teh je eden (vojni) izven strank. Dalje odpadejo na staro radikalno stranko 4 ministri, na mlado radikalce (samostalce) dva, na nacionaliste (liberalce) eden, na naprednjake eden in radikalnim desidentom eden. Novosestavljenemu ministristvu je poverjena važna in velika naloga izpeljati popolne preuredbe jugoslovanske države, pripraviti vsa dela za volitve v konstituanto, izvesti politično in gospodarsko enotnost, zlasti pa odstraniti gospodarske difference.

† **Dr. Šime Mazzura.**

Zagreb, 14. decembra. (Izv.) Sinoči je umrl v Zagrebu v 78. letu starosti najuglednejši hrvatski politik, odvetnik in predsednik »Dioničke tiskare« dr. Šime Mazzura.

Ime dr. Šime Mazzure je tesno zvezano s hrvatsko politiko v pretekli dobi. Dr. Mazzura izhaja iz one skupine hrvatskih politikov, ki so se zbirali v 60—70 letih okrog velikega hrvatskega vladike Strossmayerja, ki je med prvimi zasnoval idejo velikega jugoslovanskega ujedinenja in osvobojenja. V dobi krute madžarske strahovlade, zlasti za paševanja proslulega bana Khuen-Hedervary-a je dr. Mazzura moral ponovno prestat razne osebne persekucije, ker je vodil odločno narodno opozicijo proti Madžarom. Zadnjih 15 let se dr. Mazzura ni uddleževal političnega življenja. Bil je ustanovnik »Dioničke tiskare«, ki izdaja list »Obzor«.

Italijani plenijo po Dalmaciji.

Split, 15. decembra. (Izv.) Italijansko vojaštvo počenja po vsej Dalmaciji čimvečje izgrede. Dan za dnem prihajajo pritožbe o novih nasilstvih. Na mnogih krajih so udrli italijanski vojaki pri belem dnevu, pokradli in odnesli vse, kar jim je dopadlo. Če se je lastnik branil, so ga kratkoma aretirali in odvedli.

Časopisi na Hrvatskem — poštnine prosti.

Zagreb, 15. decembra. (Izvirno.) Poverjenišvo za pošte in brzojav je določilo, da je pošiljanje časopisov poštine prosto.

Francoska vojska prevzame Kotor.

Kotor, 15. decembra. (Izv.) Tu se je izkrcal en francoski bataljon. Domnevajo, da prevzamejo Francozi poveljstvo v luki.

Revolucionarno gibanje v Italiji.

Bern, 14. decembra. Milanski »Secolo« podaja informacije o programu splošne delavske zveze, ki obsega 300.000 članov. Glavne točke programa so: sklicanje konstituante, splošna, enaka in direktna volilna pravica za moške in ženske. Vodstvo stranke v Rimu — je sklenilo sklicati v Bologno zborovanje, kjer naj bi se razpravljalo o demobilizaciji in o obnovi javne svobode.

Razno.

Pozabljen grob. »Radničke Novine« poročajo sledeče: Kakor znano je pred leti dalmatinski socialist Nikola Njeguš izvršil v bivšem dunajskem državnem zboru atentat na tedanjega justičnega ministra Hohenburgerja, ki je bil eden najzagrizenejših sovražnikov avstrijskih Slovanov, katerim je kratil kot ministru pravico povsod, kjer je le mogel. Preganjal je slovenske sodnike, na njihova mesta pa je nastavljal Nemce, ki niso razumeli našega jezika. Tako je delal tudi s Čehi. Njeguš je videl v njem poseben Avstrijo in sklenil, da napravi konec krivičnemu ministru prava. Njegušov intimni prijatelj g. J. Balikas je priobčil sedaj pravi vzrok njegovega tajnega prihoda na Dunaj. Ta vzrok je bil znan le dvojici. Pri razpravi so to dejstvo sodniki popolnoma prezrli. Njeguš je namreč prejšnji dan prisostvoval žalni maši za pokojno cesarico Elizabeto. Toda njenega moža starega lisjaka in večkratnega ubijalca, ki ni navedno nikdar pozabil prisostvovati cerkvenim ceremonijam za svojo pokojno ženo, ni bilo v cerkvi. Bil je prehlajen. Obsojen v težko ječo, je umrl Njeguš v septembru 1915 kot mučenik svobode, kot zagovornik zatiranih in brezpravnih.

Aleks Götzl podobar in pozlatař ima svojo delavnico še vedno v Lasnikovi hiši, a vhod ni več z Marijinega trga temveč z Wolfove ulice št. 1. 8 2

Raznašalce in raznašalke ter kolporterje za Ljubljano in predmestja sprejema upravništvo »Jugoslavije«. 14

Učenca in vlagalko sprejme Zvezna tiskarna v Ljubljani, Stari trg 19. 15

Prodajalce za dnevnik Jugoslavijo sprejmemo po vseh večjih krajih. Ker je dovoljena prosta kolportaza (svobodno razširjenje) sme naš dnevnik vsakdo prodajati. Agilnim osebam se nudi lep zaslužek. Pri-
 glasite se na upravništvo Jugoslavije. 10 2

Poverjenike za nabiranje naročnikov za »Jugoslavijo« sprejemamo po vseh večjih krajih. Dovoljena je prosta kolportaza (svobodno razširjenje) in sme torej vsakdo, seve kdor je od nas pooblaščen za to — nabirati naročnike. Agilnim osebam se nudi lep zaslužek. Pri-
 glasite se na upravništvo Jugoslavije. 11 2

Sivilja in učenka se išče! Več pove upravništvo. 7-3-2

Najpomembnejše prostore za plakatiranje v Ljubljani in vseh predmestjih ima 9 2

zavod za reklamo in snaženje

Al. Matelič

Ljubljana, Kongresni trg št. 3/1.

Vid Bratovž

Zaloga pohištva

Ljubljana

Marija Terezija cesta 13

(Koltzej)

Vid Bratovž

15-2

Croatia zavarovalna zadruga v ZAGREBU

usoja si naznaniti, da ustanovi s 1. dec. t. l. svoje glavno zastopstvo

za Kranjsko, Štajersko in Koroško s sedežem v Ljubljani, Stari trg št. 11 ter da je vodstvo tega zastopstva poverila gospodu

Stanku Jesenko, trgovcu z mešanim blagom na debelo v Ljubljani.

Priporočuje g. Stanka Jesenko kot našega glavnega zastopnika vsestranski pozornosti in podpori, beležimo velespoštovanjem 4 3-1

CROATIA, zavarovalna zadruga v Zagrebu.

Z ozirom na poleg stoječo objavo čast mi je javiti slavnemu občinstvu, da sem prevzel

GLAVNO ZASTOPSTVO

našega jugoslovanskega zavarovalnega zavoda

CROATIA zavarovalna zadruga

ustanovljena leta 1884 v Zagrebu, ter prosim, da mi ono zaupanje, katero mi je doslej izkazovalo, blagovolli ohraniti tudi v nadalje.

Velespoštovanjem

Stanko Jesenko, Ljubljana, Stari trg 11.

Lepa božična darila!

FR. ČUDEN

Prešernova ulica

zlate, srebrne ure, briljanti, velika izbira srebrnih okraskov, posebno lepi svečniki i. t. d.

Vabi na ogled in se priporoča tvrdka Čuden.

3 15-2

Kurentov album.

Zvezna tiskarna v Ljubljani je izdala humorističen almanah »Kurentov album«, ki vsebuje mnogo zanimivih šaljevih povesti, pesmi, črtic in smešnic. Album ima tudi mnogo humorističnih slik najboljših slovenskih slikarjev. 13

Smeto trdimo, da še nobena knjiga pri nas ni vzbudila toliko zabave in smeha kot ravno ta album. Kdor hoče za nekoliko trenutkov pozabiti moreče skrbi sedanosti, kdor rabi razvedrila ter se želi zopet enkrat od srca nasmejati, naj ga naroči. Stane 4 krone 20 vinarjev.

Naročnina se pošilja na upravništvo »Kurenta« v Ljubljani, Marijin trg št. 8.

Tiska Zvezna tiskarna.